

La guerra a pagès

L'ocupació militar francesa de 1694-1697, una de les moltes que hi va haver entre 1640 i 1720, va tenir una incidència directa sobre esglésies, masos i universitats.

Entre els anys 1694 i 1697, la vegueria de Girona va caure en mans de les tropes de Lluís XIV, rei de França. Les principals viles fortificades van caure després de ser assetjades. Palamós i Sant Feliu de Guíxols no varen escapar-se'n. L'ocupació militar posterior a les conquestes significava per a les poblacions pageses una etapa de fortes imposicions. Els vencedors vivien sobre el territori. Les universitats, òrgan polític de les poblacions anterior als ajuntaments, havien de contribuir al sosteniment de la tropa d'ocupació i distribuïen soldats i cavalleries entre les cases de pagès.

Els efectes de la Guerra dels Nou Anys a la Vall d'Aro, en concret de l'ocupació de 1696, els coneixem per les notes deixades per un pagès propietari, Fèlix Domènech, que expliquen els efectes de la 'guerra moderna' sobre la pagesia. En el text, es dol dels desperfectes, però, sobretot, dóna gràcies a Déu, ja que altres masos i altres pagesos ho han passat molt pitjor.

«Als 12 de 7bra. 1696 una tropa de soldats de França, de l'exèrcit que estava en la Vall de Aro, montaren en Sant Culgat; entre altres estragos que feren en la casa y capella fou el aportar-ce'n la campana del campanar, de pes de més de dos quintars, la qual, cegons tradició, era la que tenian las monjas quant habitaven dit monestir, que era antes de la vinguda dels

moros en Espanya [...]; axí que los francesos destruhiren en dit any lo que moros ni altres infinitats de guerras no havían asolat, qu'és sert que de la present guerra ce recordarà lo bisbat de Gerona tant quant lo món duraria.

Y en dit dia ce n'aportaren també las campanas de Billoch. [...]»

Campanes per fer munició. Els robatoris d'esglésies eren habituals. En aquest cas s'explica l'episodi de les campanes, sens dubte amb la intenció de fondre-les i fer munició d'artilleria. En altres ocasions, com passa per aquests mateixos anys a la sotsvegueria de Besalú, es produïren robatoris sacrílegs, ja que tot cercant riqueses pretesament ocultes a les esglésies, els soldats acabaren per profanar les esglésies i s'emportaren els objectes litúrgics de valor. Qüestió religiosa a part, les esglésies, a moltes poblacions, esdevingueren el principal baluard defensiu de la pagesia, que hi deixava les provisions i les petites riqueses particulars. Les tropes franceses era el que hi buscaven, però no sempre en trobaven i d'aquí les seves accions.

La narració de Fèlix Domènech també s'estén en els efectes de la guerra sobre els béns particulars: els masos foren una altra de les dianes de l'espòli i la destrucció. No se seguí a tot arreu, però, la mateixa dinàmica destructora.

«En dita casa de Sant Culgat derribaren tres portas principals, ce n'aportaren los golfos y famellas de las portas y dos rexas. A vistas de altras casas, no fou tant lo dany perquè y dexaren los sostres, lo que no feren a infinitas de la Vall de Aro, que las dexaren sols ab lo taulat.

En lo mas Candell y estava un tinent general, qui's deia Mussur de Quinsson, un general dels més piadossos de França, y havent trobat que la mitat de la sala estava desensostrada, per haver-la posada axí als 10 de agost del any 1695 lo dit exèrcit de França quant passà per dit lloch, la féu ensostrar, y ab una canbra féu posar una porta, ab què de las despullas de altras altars vestí lo meu. En la casa petita feren algun dany en las teuladas y ximaneia, però, a Déu gràcias, no com altres, com tinch dit.»⁽¹⁾

Dificultats afegides. La breu narració dels desperfectes ocasionats per l'ocupació militar, i per l'allotjament de tropes, s'ha de completar amb les dificultats que les poblacions hagueren de patir per poder subministrar cereals per al bestiar, palla i provisions per a les tropes aquarterades. Davant les dificultats per fer efectiu allò que els era requerit, moltes universitats hagueren d'endeutar-se ja fos per por a les represàlies, ja fos per poder comprar allò que els era demanat. Sovint, però, no en feien prou i s'havia d'imposar un redelme –un vintè–

sobre les collites del terme. És el que va passar a Madremanya, el 3 de febrer de 1695 quan, després d'haver acordat de manllevar més diner a censal, és a dir, a crèdit, s'imposa un redelme i una talla –una imposició en diner. Allò que s'ha de remarcar, però, és que la talla no és distribuïda aleatòriament per cases, sinó segons les possessions dels veïns de Madremanya. El consell general de la universitat, que era la reunió de tots els caps de casa, proposa canar el terme a fi de *«fer pagar a cada hu segons las terras que posehiran»*. S'aprova amb els vots favorables de tots els presents, amb encàrrec al consell estret que, una vegada canades les propietats per dues persones forasteres, *«fassen lo repertiment de haver de pagar las tallas segons lo que cada hu tindrà»*⁽²⁾ o, el que és el mateix, contribuir segons el poder de cadascú.

No cal dir que, en arribar la notícia de la signatura de la Pau de Riswick (1697), a totes les esglésies es donà gràcies a Déu, i repicaren, allà on s'havien conservat, les campanes 🛎.

BIBLIOGRAFIA

⁽¹⁾ *Treballs y desdixas que àn succeït en lo present Principat de Chatalunya y en particular a nostre bisbat de Gerona (1674-1700)*, de Fèlix Domènech. Edició crítica i estudi introductor de Pere Gifre i Xavier Torres, Girona, CCG edicions, Associació d'Història Rural de les comarques gironines, Institut de Llengua i Cultura Catalanes de la Universitat de Girona, 2001, p. 94-95.

⁽²⁾ AHG. J. Andreu, Not. Girona-7, 417 (1695): 3 de febrer de 1695.

Façana de l'església de Madremanya.
A l'interior és on hi havia la universitat.